

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Інститут філології й журналістики

Кафедра української літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА
з історії української літератури
на тему:
**особливості поетики збірки
івана франка «зів'яле листя»**

Студентки 4 курсу АУУЗ групи
Галузі знань 0203 Гуманітарні науки
напряму підготовки 6.020303 Філологія*.
Українська мова і література
Танасієнко Віри Василівни

Науковий керівник: канд. філол. наук,
старший викладач Ткаченко В. І.

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. Ідейно-стильові шукання І.Франка у поезії кінця XIX – початку XX століття	6
1.1. Жанрова природа лірики І.Франка.....	7
1.2. Поетична філософія болю у збірці «Зів’яле листя».....	11
РОЗДІЛ II. Збірка «Зів’яле листя» в модерністському дискурсі	24
2.1. Любовна лірика І.Франка в контексті доби.....	24
2.2. Історія написання збірки.....	28
2.3. Жанрово-композиційні особливості. Основні принцип побудови.....	36
РОЗДІЛ III. Майстерність поета у створенні образного світу	51
3.1. Основні концепти поетичної збірки.....	51
3.2. Гармонія ритму у збірці.....	55
ВИСНОВКИ	67
СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Іван Франко – не просто знаний літератор, розважливий та гострий публіцист. Це рідкісний у світовому контексті та унікальний в українській історії приклад універсального генія – всебічно та гармонійно обдарованої творчої особистості, що реалізувала власний потенціал не в одній, а в багатьох галузях мистецького та культурного життя.

Ідеал творчого універсалізму був закладений ще в часи греко-римської античності з притаманними їй принципами гармонії душі та тіла. Він остаточно сформувався в епоху Відродження, набув проявів у добу Просвітництва та романтизму (відповідно втілюючись у парадигматичних постатях ученого-енциклопедиста та романтичного генія, що поєднав у собі поета, пророка та філософа.

Універсалізм – це найвища міра обдарованості, яка вирізняє генія від таланту. Всебічна обдарованість, широчінь зацікавлень, енциклопедичність знань, космічна масштабність світобачення, багатогранність діяльності, тісна взаємодія різних видових та жанрових форм, проникнення у сутність речей, пошук відповідей на «вічні» запитання, філософське узагальнення духу епохи, здатність до естетичного та інтелектуального синтезу, дар пророка, вміння передбачати майбутнє – ці прикмети геніальності властиві для творчості І.Франка.

Універсалізм І.Франка має національний вимір. На думку С. Єфремова, в українській культурі ХІХ ст. сформувався особливий тип письменника-універсаліста, котрий водночас був художником слова, ученим, критиком, публіцистом і громадським діячем: «Одні й ті самі люди працюють заразом по всяких ділянках духової діяльності і, що найголовніше, скрізь почувують себе вільно, скрізь дають твори неабиякої вартости» [30, с. 33].

Багатогранний письменник, учений та громадсько-політичний діяч, І.Франко щасливо поєднував у своєму психотипі допитливий інтелект мислителя, з проникливою інтуїцією митця, фантазію поета зі спостережливістю журналіста, селянську працьовитість із глибокими рефлексіями інтелігента.

Важко віддати перевагу Франкові-письменникові чи Франкові-вченому: адже це нероздільні іпостасі цілісної творчої особистості. Тому, на думку Б. Тихолоза, «Франко завжди залишався поетом у науці (вносячи свій гарячий темперамент та багату фантазію у власні наукові дослідження) та вченим у поезії» [71, с. 12]. Митець ретельно студював джерела свого поетичного натхнення, ґрунтовно вивчав секрети поетичної творчості.

Для своїх поетичних творів І.Франко брав найпрозаїчніший матеріал, проникаючи в такий спосіб у різноманітні сфери життя, – адже хотів якнайповніше виразити проблеми доби. Він прагнув дати відповідь на питання, які виникали перед сучасниками.

З 1876 р. виходять поетичні збірки «Баляди і розкази», «З вершин і низин» (1887, друге доповнене видання у 1893 р.), «Зів'яле листя» (1896), «Мій Ізмарагд» (1898), «Поеми» (1899), «Із днів журби» (1900), «Semper tiro» (1906), «Давнє й нове» (1911), «Із літ моєї молодости» (1914).

Вагоме місце посідає творчість І. Франка-поета у контексті лірики ХІХ – початку ХХ століття. Він зумів розширити жанрові, стильові та тематичні особливості української лірики, охарактеризував єдність соціального, загальнолюдського та національного начал, формував модерністську дискурсивну практику. У художньому світі лірики органічно поєднались декларації, революційні маніфестації, наступальні образи з власними почуттями та переживаннями. Цей сплав раціонального та емоціонального начал, на думку М.Ткачука, «витворив шедеври, що чарують читача, захоплюють своєю художньою правдивістю, суб'єктивністю та експресивністю» [73, с. 11].

Справжнім літературним шедевром поета є збірка «Зів'яле листя».

Актуальність дипломної роботи зумовлена відсутністю цілісного осмислення ліричної драми «Зів'яле листя» І.Франка, комплексного аналізу поезики зазначеної збірки; необхідністю з'ясування еволюції естетичної та філософської свідомості поета; потребою вивчення жанрової природи збірки.

Мета дипломної роботи – системно-функціональний аналіз поезики збірки ліричної поезії І.Франка «Зів'яле листя» в еволюційно-естетичному, тематичному, жанровому, ритміко-інтонаційному аспектах.

Досягнення мети передбачає виконання **завдань**:

- 1) осмислити еволюцію естетичної природи ліричних творів;
- 2) визначити творчу індивідуальність митця;
- 3) окреслити тематику та проблематику любовної лірики поета;
- 4) встановити закономірності образного світу – своєрідного ліричного універсуму поета;
- 5) проаналізувати ритміко-інтонаційну структуру збірки «Зів'яле листя» І.Франка;
- 6) дослідити естетичну функцію віршового ритму, його взаємодію із змістом ліричних творів;
- 7) досягнути рівень поетичного новаторства І.Франка, особливості його художнього мислення і ліричного чуття.

Об'єкт дипломного дослідження – ліричні вірші збірки «Зів'яле листя» І.Франка.

Предмет дослідження – поетика лірики збірки «Зів'яле листя» І.Франка, її еволюція, зумовлена змінами естетичних намірів митця.

Теоретико-методологічну основу дипломної роботи становлять теоретико-літературні, історико-літературні праці З. Гузара, М. Ільницького, М. Ткачука, Ю. Клим'юка, О. Забужко, І. Дереворіза, Р. Горака, Р. Голода, Б. Степанишина, М. Бондаря, Н. Логвиненко, Т. Гундорової, Т. Бовсунівської, Б. Тихолоза, Т. Салиги та ін.

Практичне значення одержаних результатів. Основні результати дипломної роботи можуть бути використані в процесі викладання курсів історії і теорії української літератури, історії поезії, спецкурсів та спецсемініарів.

Апробація дипломної роботи. За результатами дипломної роботи була виголошена доповідь на звітній науковій конференції викладачів, аспірантів та студентів кафедри української літератури ВДПУ імені Михайла Коцюбинського та опублікована одна стаття у кафедральному збірнику наукових робіт.

Структура дипломної роботи: складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, що нараховує 80 позицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анохин П. Избранные труды: философские аспекты функциональной системы. – М.: Наука, 1978. – 400 с.
2. Балагура Т. Тричі мені являлася любов... // Українська мова і література в середніх школах, ліцеях, гімназіях та колегіумах. – 2004. – № 6. – С.15-21.
3. Боброва В. Тричі мені являлася любов... // Вивчаємо українську мову і літературу. – 2005. – квітень (№ 10). – С. 7-11.
4. Бовсунівська Т. Феноменологічна проекція збірки І. Франка «Зів'яле листя» // Дивослово. – 1999. – № 5. – С. 2-7.
5. Бойко О. Поезія боротьби. – К., 1958. – 179 с.
6. Бондар М. Поезія пошевченківської епохи. Система жанрів. – К.: Наукова думка, 1986. – 327 с.
7. Бондаренко Л. Твою красу я перелю в пісні... // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 6. – С. 27-32.
8. Бунчук Б. Віршування Івана Франка. – Чернівці: Рута, 2000. – 342 с.
9. Вертій О. Народні джерела творчості І.Франка. – Тернопіль, 1998. – 255 с.
10. Войтюк А. Літературознавча концепція І. Франка. – Львів: Вища школа, 1981. – 183 с.
11. Голод Р. Іван Франко та літературні напрями кінця ХІХ – початку ХХ століття. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2005. – 284 с.
12. Голод Р. Методологія франкознавчих досліджень та творчий метод І.Франка // Українська мова і література в школі. – 2005. – № 7. – С. 44-46.
13. Голод Р. Творчість Івана Франка як дзеркало літературного процесу кінця ХІХ – початку ХХ століття // Дивослово. – 2005. – № 12. – С. 57-59.
14. Горак Р. Подув «Зів'ялого листя» // Літературна Україна. – 2004. – 25 березня. – С. 4.
15. Горак Р. Тричі мені являлася любов: повість-есе. – К. – 1983. – 152 с.
16. Горак Р. Феномен І. Франка // Українська мова та література. – 2001. – Ч. 23-24. – С. 1-2.

17. Гузар З. Перехресні стежки поезії Івана Франка // Українська мова і література в середніх школах, ліцеях, гімназіях та колегіумах. – 2004. – № 6. – С. 116-121.
18. Гуляк А. Новітня інтерпретація лірики Івана Франка // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 9. – С. 53-54.
19. Гундорова Т. «Зів'яле листя» Івана Франка як явище модерної культурософії // Дивослово. – 1996. – № 9. – С. 9-15.
20. Гундорова Т. Франко – Не каменярь. Франко – Каменярь. – К.: Критика, 2006. – 352 с.
21. Дей О. Іван Франко: життя і діяльність. – К.: Дніпро, 1981. – 365 с.
22. Дей О. Іван Франко і народна творчість. – К.: Держлітвидав України, 1955.
23. Демчук О. Автобіографічний елемент у ліричній драмі Івана Франка «Зів'яле листя» // Все для вчителя. – 2000. – № 3. – С. 27-29.
24. Денисюк І. Драма закоханого серця // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 3. – С. 61-62.
25. Дереворіз В. Інтимна лірика І.Франка (Збірка поезій «Зів'яле листя») // Рідна школа. – 1999. – № 1. – С. 61-63.
26. Жулинський М. Він знав, як «много важить слово...». – К.: видавничий центр «Просвіта», 2008. – 136 с.
27. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. – К.: Основи, 1993. – 124 с.
28. Зеров М. Франко – поет // Зеров М. Твори: У 2 т. – Т. 2. – К.: Дніпро, 1990. – С. 457-491.
29. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К.: Основи, 1998. – С. 135-152.
30. Єфремов С. Іван Франко: Критично-біографічний нарис // Іван Франко «Зів'яле листя»: тексти, матеріали, дослідження. – Вип. 7. – Львів, 2007. – С. 5-9.
31. Іван Франко. «Зів'яле листя»: тексти, матеріали, дослідження /Упорядкування П.Салевича. Вип. 7. – Львів, 2007. – 425 с.

32. Ільницький М. Біль, обернений у слово // Дивослово. – 2000. – № 8. – С. 2-7.
33. Калениченко Н. Українська література кінця ХІХ – початку ХХ ст. Напрями, течії. – К.: Наукова думка, 1983. – 255 с.
34. Каспрук А. Жанри лірики І.Франка // Радянське літературознавство. – 1979. – № 7. – С. 62-72.
35. Квіт С. Жінка на тлі «Зів'ялого листя» // Шлях перемоги. – 1993. – 16 січня. – С. 7.
36. Клим'юк Ю. Лірика Івана Франка як система жанрів. – Чернівці, 2006. – 403 с.
37. Кобилецький Ю. Творчість І. Франка. – К., 1956. – 355 с.
38. Кодак М. «Зів'яле листя» Івана Франка (як гетерогенний жанроутвір) // Слово і час. – 1996. – № 8-9. – С. 6-13.
39. Кодак М. Поетика як система. Літературно-критичний нарис. – К.: Дніпро, 1988. – 157 с.
40. Корнійчук В. Ліричний універсум Івана Франка: горизонти поетики. Монографія. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – 488 с.
41. Корнійчук В. Подвійне коло таємниць (Нові матеріали до історії «Зів'ялого листя» // Дзвін. – 1990. – № 8. – С. 126-133.
42. Косовець Н. Автобіографічний елемент у літературній драмі І. Франка «Зів'яле листя» // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – № 1. – С. 31-33.
43. Кримський А. Вибрані твори. – К., 1965. – 661 с.
44. Лесин В., Пулинець О. Словник літературознавчих термінів. – К.: Радянська школа. – 485 с.
45. Літературознавчий словник-довідник /За ред. Р.Гром'яка. – К.: Академія, 1997. – 752 с.
46. Логвиненко Н. Народнопоетична основа поезій збірки І.Франка «Зів'яле листя» // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – № 4. – С. 26-32.

47. Мазепа В. Культуроцентризм світогляду Івана Франка. – К.: ПАРАПАН, 2004. – 232 с.
48. Маланюк Є. Франко незнаний // Дивослово. – 1996. – № 7-8. – С. 3-5.
49. Маланюк Є. Франко як явище інтелекту // Розбудова держави. – 2001. – № 7-12. – С. 25-30.
50. Мельник Я. І остатня часть дороги... І.Франка. – Дрогобич: Коло, 2006. – 439 с.
51. Мороз О. Іван Франко. Семінарій. (Для студентів філологічних факультетів і педагогічних інститутів, учителів середніх шкіл). – К: Радянська школа, 1966. – 368 с.
52. Наєнко М. Іван Франко: тяжіння до модернізму. – К.: Академвидав, 2006. 96 с.
53. Наєнко М. Українське літературознавство. Школи, напрями, тенденції. – К.: Академія, 1997. – 320 с.
54. Павличко Д. «Зів'яле листя» І.Франка // Павличко Д. Біля мужнього світла. – К.: Дніпро, 1988. – С. 69-75.
55. Павличко Д. «Зів'яле листя» Франка // Україніка. – 1999. – Ч. 2. – С. 158-166.
56. Павличко С. Сексуальність. Орієнталізм. Націоналізм. – К., 2003. – 321 с.
57. Папуша І. Modus orientalis: Індійська література в рецепції І.Франка: Монографія. – Тернопіль: Збруч, 2000. – 204 с.
58. Пастух Р. Франкова доля. – Дрогобич: Коло, 2006. – 191 с.
59. Петлюра С. І.Франко – поет національної честі // Петлюра С. Статті. – К.: Дніпро, 1993. – С. 89-108.
60. Погребенник В. І.Франко: унікальні виміри таланту // Українська мова та література. – 2005. – листопад (№ 43-44). – С. 3-25.
61. Привалова С. Особливості поетичної мови інтимної лірики І. Франка // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 5. – С. 40-41.
62. Рильський М. Франко – поет // Рильський М. Література і народна творчість. – К.: Радянський письменник, 1956. – С. 98-113.

63. Салевич П. Таїна «горіхового зерня» // Дзвін. – 1995. – № 8. – С. 151-153.
64. Салига Т. Іван Франко: Погляд із третього тисячоліття // Науковий світ. – 2001. – № 12. – С. 12-14.
65. Сидоренко Г. Естетичне значення віршового ритму // Радянське літературознавство. – 1986. – № 1. – С. 38-45.
66. Скотний В. Пісня і праця І.Франка // Франко І. Вибрані твори: В 3-х томах. – Т. 1: Поезії, поеми. 2-е видання, доповнене. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 5-7.
67. Соколов І. Два нев'янучі листки «Зів'ялого листя» // Українська мова і література в школі. – 1968. – № 12. – С. 46-49.
68. Соловей Е. Загальнолюдські цінності в системі теоретичних поглядів Івана Франка // Слово і час. – 1990. – № 8. – С. 37-42.
69. Тимошенко Ю. Феномен метафори: проблема давня й сьогочасна // Слово і час. – 2001. – № 5. – С. 29-36.
70. Тихолоз Б. Четверта струна Франкової ліри (філософська лірика в координатах світоглядної еволюції) // Слово і час. – 2003. – № 8. – С. 32-44.
71. Тихолоз Б. Ерос versus Танатос (Філософський код «Зів'ялого листя»). – Львів: видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2004. – 89 с.
72. Тихолоз Б. Франко. Перезавантаження /упорядник: Б.Тихолоз, А. Беницький. – Дрогобич: Коло, 2013. – 276 с.
73. Ткачук М. Лірика Івана Франка: До 160-річчя від дня народження Івана Франка: Монографія /Передмова А.Толстоухова. – К.: Світ Знань, 2006. – 296 с.
74. Филипович П. Шлях франкової поезії // Филипович П. Літературно-критичні статті. – К.: Дніпро, 1991. – С. 61-94.
75. Франко З. Мова інтимної лірики І. Франка // Мовознавство. – 1985. – № 5. – С. 30-37.
76. Франко І. Вибрані твори: В 3-х томах. – Т. 1: Поезії, поеми. 2-е видання, доповнене. – Дрогобич: Коло, 2005. – 824 с.
77. Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 50. – С. 30.

78. Хархун В. Персонасфера як фактор системної організації збірки «Зів'яле листя» (проблеми металогіки мислення) // Слово і час. – 2002. – № 2. – С. 9-13.
79. Чернишенко Л. Від циклу до ліричної драми // Дзвін. – 2000. – № 5-6. – С. 145-151.
80. Яременко В. До всіх народів і до всіх віків... // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 3 кн. – Кн. 1. – К.: Рось, 1994. – С. 25-31.